

**UCHWAŁA NR XXV/150/2017
RADY POWIATU W SIEDLCACH**

z dnia 24 lutego 2017 r.

w sprawie uchwalenia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie siedleckim na lata 2017-2019”

Na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r., poz. 575 z późn. zm.) Rada Powiatu w Siedlcach uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie siedleckim na lata 2017-2019” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Siedlcach.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

/-/ **Zygmunt Wielogórski**

Załącznik do Uchwały Nr XXV/150/2017

Rady Powiatu w Siedlcach

z dnia 24 lutego 2017 r.

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SIEDLECKIM

NA LATA 2017-2019

Siedlce, luty 2017 r.

1. Wstęp

Rodzina jest podstawową niezastąpioną grupą społeczną, środowiskiem, w którym powinien odbywać się naturalny proces kształtowania osobowości jej wszystkich członków, szczególnie zaś dzieci. Najważniejszą funkcją rodziny jest zaspokajanie potrzeb bezpieczeństwa, bliskiego kontaktu i przebywania z drugim człowiekiem, akceptacji, samorealizacji, rozwoju intelektualnego. Gdy rodzina naturalna nie zabezpiecza tych potrzeb, konieczne jest wsparcie jej w rozwiązywaniu problemów uniemożliwiających prawidłowe realizowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W sytuacji, gdy niemożliwe jest sprawowanie bezpośredniej opieki nad dzieckiem przez rodzinę naturalną, konieczne jest zapewnienie mu bezpiecznego środowiska wychowawczego. Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej, w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, którym została ograniczona, zawieszona lub odebrana władza rodzicielska. Piecza zastępcza jest to ogół przedsięwzięć o charakterze wychowawczym, socjalnym, organizacyjno-prawnym mających na celu przywrócenie funkcji rodzinom, które z różnych powodów nie sprawują, bądź z przyczyn od nich niezależnych nie są w stanie sprawować pieczy nad dzieckiem. Piecza zastępcza służy zapewnieniu dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojeniu jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych.

Zgodnie z art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczych (Dz. U. 2016, poz. 575 z późn. zm.) „Do zadań własnych powiatu należy: 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych”.

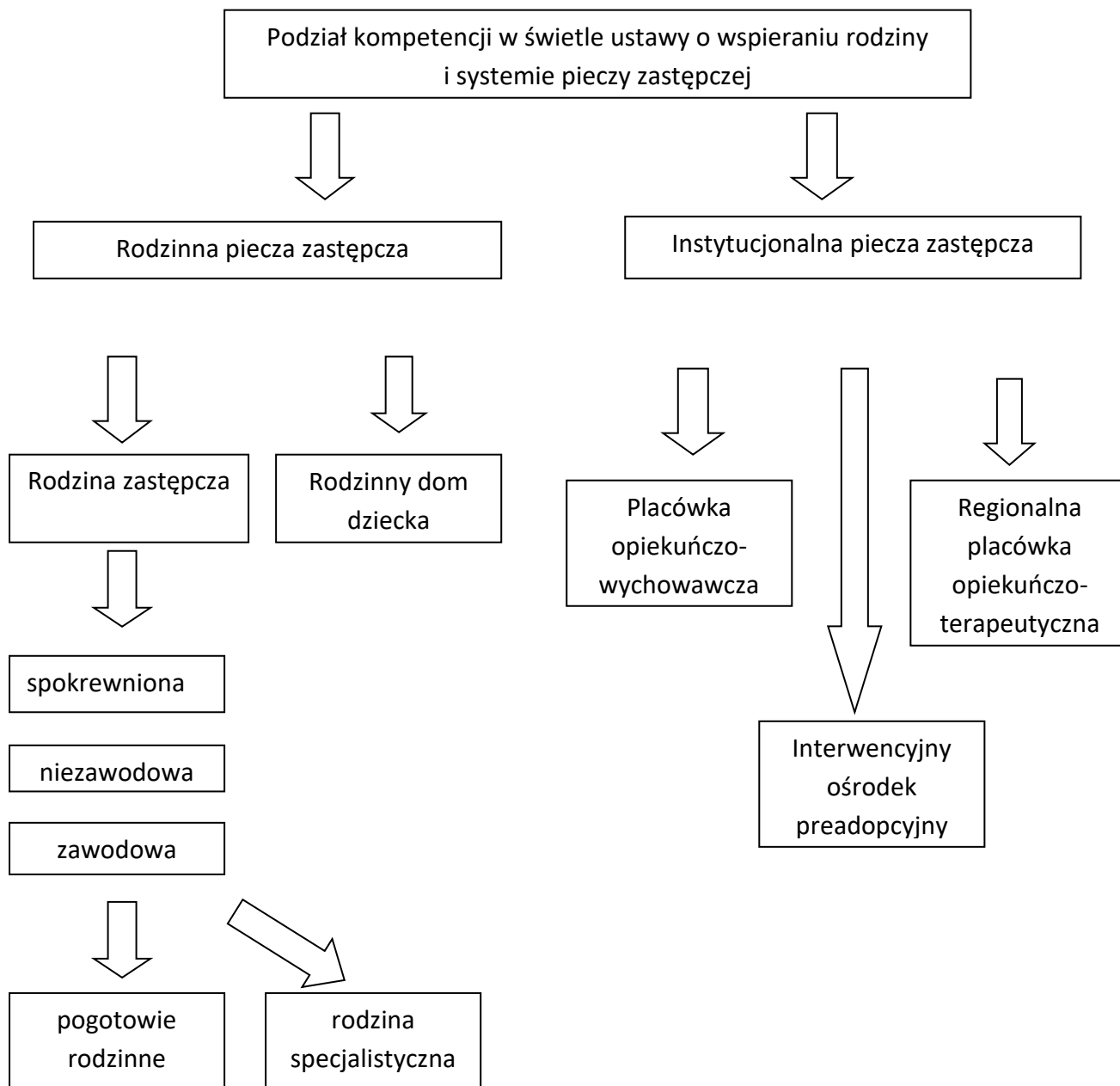
Uchwałą Nr XXIX/159/2013 Rady Powiatu w Siedlcach z dnia 27 czerwca 2013 roku przyjęto „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2013-2016”, który był opracowany i realizowany przez starostę za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach. W związku z upływem okresu obowiązywania Programu, konieczne było opracowanie nowego dokumentu, który na bazie dotychczasowych doświadczeń uwzględnia aktualne potrzeby w zakresie organizowania opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej na terenie powiatu siedleckiego.

Niniejszy program został opracowany na podstawie danych udostępnionych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach, Dom na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach, ośrodki pomocy społecznej oraz sąd.

2. Struktura i formy pieczy zastępczej.

Poniższy wykres przedstawia strukturę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, wynikającą z przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rys. 1 Podział kompetencji w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

2.1. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie powiatu siedleckiego w latach 2013-2016.

Powiat siedlecki położony jest we wschodniej części województwa mazowieckiego. W skład powiatu wchodzi 13 gmin, z których 12 to gminy wiejskie (Domanice, Korczew, Kotuń, Mokobody, Paprotnia, Przesmyki, Siedlce, Skórzec, Suchożebry, Wiśniew, Wodynie i Zbuczyn) oraz jedna gmina miejsko-wiejska (Mordy). Powiat liczy przeszło 81 tys. mieszkańców (dane GUS za rok 2015), a jego powierzchnia wynosi ponad 160 tys. hektarów.

Po 1 stycznia 2012 roku funkcjonuje w Polsce nowy system opieki i wsparcia rodzin oraz pieczy zastępczej, zgodnie z którym organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej stała się wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Na system pieczy zastępczej w powiecie siedleckim składają się:

- 1) Zarząd Powiatu w Siedlcach - sprawuje funkcje kontrolne i organizacyjne;
- 2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach - pełni funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 3) Dom na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach - jest placówką opiekuńczo - wychowawczą typu socjalizacyjnego.
- 4) Rodziny zastępcze - na terenie powiatu siedleckiego dzielą się na: zawodowe, niezawodowe oraz spokrewnione.

Funkcję organizatora pieczy zastępczej w powiecie siedleckim realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach na podstawie *Zarządzenia nr 26/2011 Starosty Siedleckiego z dnia 21 listopada 2011 roku w sprawie wyznaczenia organizatora pieczy zastępczej.*

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka zostały objęte opieką koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, wyznaczanych przez organizatora pieczy zastępczej. Koordynatorzy pieczy zastępczej, jako bezpośrednie wsparcie rodzin zastępczych są jednym z kluczowych elementów organizowanego w powiatach systemu pieczy zastępczej, zapewniającego czasową opiekę i wychowanie dzieciom w przypadkach braku możliwości sprawowania opieki przez rodziców. Oprócz pomocy i wskazówek mają zapewniać rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka poczucie bezpieczeństwa i nieosamotnienia w rozwiązywaniu trudnych spraw związanych z opieką i wychowaniem dzieci.

Pieczę zastępczą organizuje powiat w przypadku niemożności zapewnienia opieki wychowania dzieciom przez rodziców. Zgodnie z art.34 ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.) piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej lub instytucjonalnej.

Pieczą zastępczą zapewnia:

- a) realizację planu pracy z rodziną lub, gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka,
- b) przygotowanie dziecka do:
 - godnego i odpowiedzialnego życia,
 - pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,
 - nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
 - zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

2.2. Rodzina pieczę zastępcza.

Rodzina pieczę zastępcza to system pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinny dom dziecka:

- **rodzina zastępcza spokrewniona** – to rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będąca krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- **rodzina zastępcza niezawodowa** – to rodzina zastępcza, którą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędąca krewnymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
- **rodzina zastępcza zawodowa** – rodzina zastępcza, w tym **zawodowa specjalistyczna** oraz zawodowa pełniąca funkcję **pogotowia rodzinnego**. W rodzinach zawodowych umieszcza się nie więcej niż 3 dzieci, w szczególnie uzasadnionych przypadkach oraz po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych a także po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej dopuszczalne jest umieszczenie większej liczby dzieci. W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Rodziny zawodowe otrzymują za pełnioną funkcję comiesięczne wynagrodzenie;
- **rodzinny dom dziecka** – tworzony jest przez małżonków lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim, sprawujących/ą opiekę nad łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej.

W 2014 r. w Polsce funkcjonowało 40.010 rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka zapewniły opiekę 60.236 dzieciom.¹

W końcu 2014 r. w województwie mazowieckim funkcjonowało 4.368 rodzin zastępczych i 31 rodzinnych domów dziecka. Większość rodzinnej pieczy zastępczej stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione z dzieckiem – 66,8%, w których wychowywało się 61,2% ogółu dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka zapewniły opiekę 6.172 dzieciom (w tym 83,0% to osoby do 18 roku życia). Największą grupę stanowili wychowankowie w wieku 7-13 oraz 14-17 lat (odpowiednio 34,8% i 30,9%). Podopieczni w wieku 18-24 lata stanowili 17,0%, a wieku do ukończenia 3. roku życia – 7,7%. Wśród dzieci objętych opieką w rodzinach zastępczych lub rodzinnych domach dziecka:

- 550 dzieci było zaliczonych do osób niepełnosprawnych;
- 423 dzieci to sieroty
- 9 cudzoziemców.

Dzieci umieszczone po raz pierwszy w rodzinnej pieczy zastępczej w 2014 roku stanowiły 14,0 % ogółu wychowanków. Natomiast 568 dzieci w wieku do 18 roku życia opuściło w tym czasie rodzinną pieczę zastępczą – w tym 35,2% powróciło do rodziny naturalnej, a 25,2% zostało adoptowanych.²

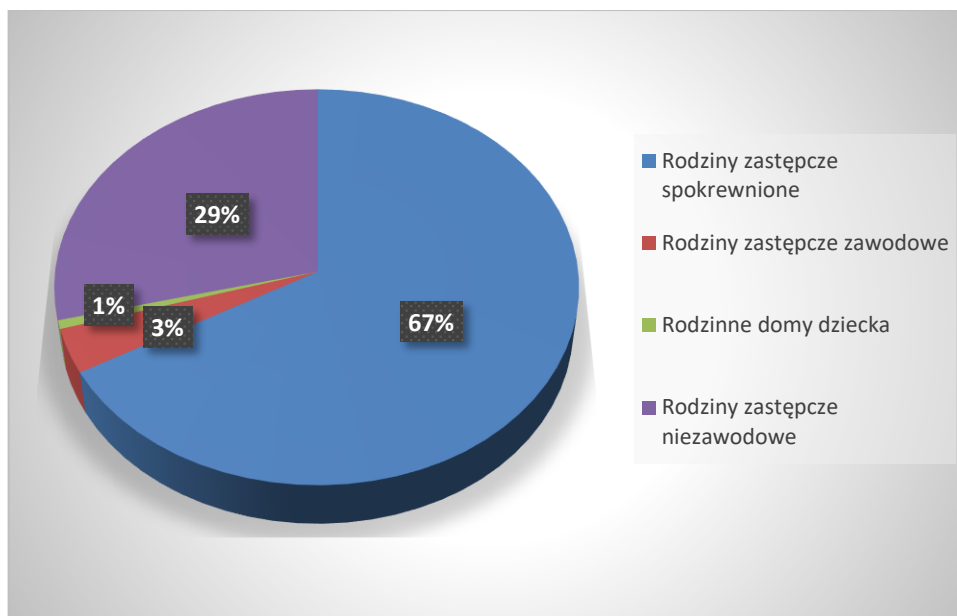
W końcu 2015 r. funkcjonowało na terenie Polski 38,2 tys. rodzin zastępczych oraz 484 rodzinnych domów dziecka. Większość rodzin zastępczych stanowiły rodziny spokrewnione – 64,6% ogółu, dalej rodziny niezawodowe 30,1% i rodziny zawodowe – 5,3%, rodzinne domy dziecka - jedynie 1,3%.

W województwie mazowieckim najczęstszą formą sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej są rodziny zastępcze spokrewnione – 67%. Poniższy wykres ilustruje strukturę rodzinnej pieczy zastępczej w 2014 roku:

¹ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Polityki Rodzinnej, *Dane statystyczne dotyczące rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych* (<http://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/opieka-zastepcza-nad-dzieckiem/dane-statystyczne/>)

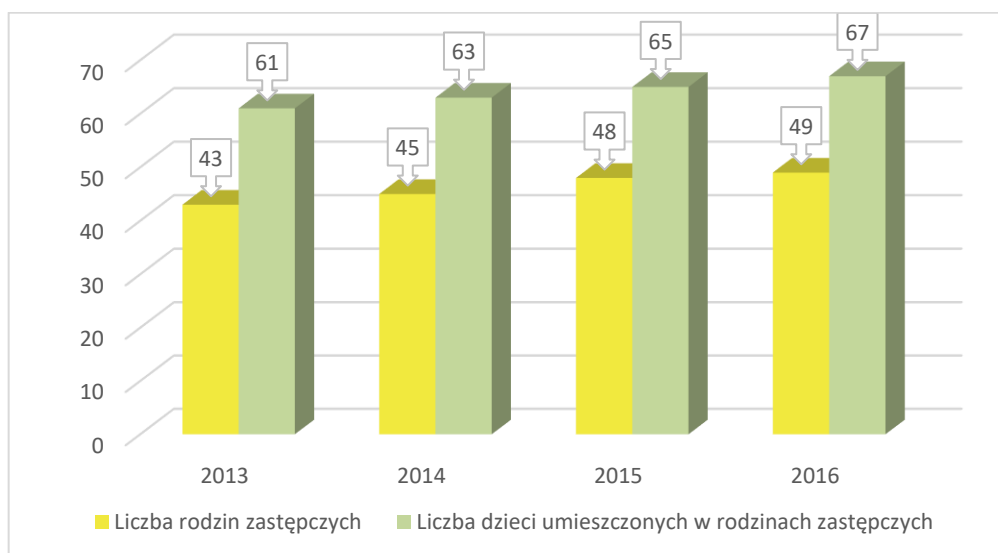
² Na podstawie: *Dzieci w województwie mazowieckim*, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2016.

Wykres nr 1. Struktura rodzinnej pieczy zastępczej w 2014 roku w województwie mazowieckim.

Poniższy wykres przedstawia dane dotyczące liczby rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu siedleckiego oraz liczbę umieszczonych w nich dzieci w latach 2013-2016.

Wykres nr 2. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu siedleckiego w latach 2013-2016 oraz liczba dzieci w nich umieszczonych.

Źródło: Dane PCPR w Siedlcach.

Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu siedleckiego w latach 2013-2016 kształtowała się według poniższego wyszczególnienia:

2013 rok:

- 31 rodzin zastępczych spokrewnionych z dziećmi - 44 dzieci,
- 11 rodzin zastępczych niezawodowych -16 dzieci,
- 1 zawodowa rodzina zastępcza - 1 dziecko.

2014 rok:

- 31 rodzin zastępczych spokrewnionych z dziećmi - 44 dzieci,
- 12 rodzin zastępczych niezawodowych - 15 dzieci,
- 2 zawodowe rodziny zastępcze - 4 dzieci.

2015 rok:

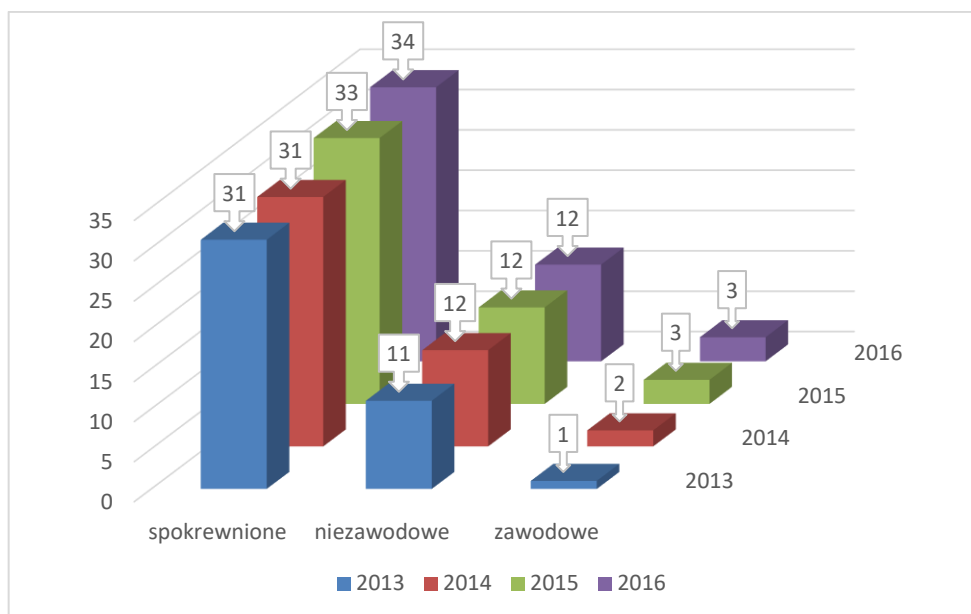
- 33 rodziny zastępcze spokrewnione z dziećmi - 44 dzieci,
- 12 rodzin zastępczych niezawodowych - 14 dzieci,
- 3 zawodowe rodziny zastępcze - 7 dzieci.

2016 rok:

- 34 rodziny zastępcze spokrewnione z dziećmi - 45 dzieci,
- 12 rodzin zastępczych niezawodowych - 14 dzieci,
- 3 zawodowe rodziny zastępcze - 8 dzieci.

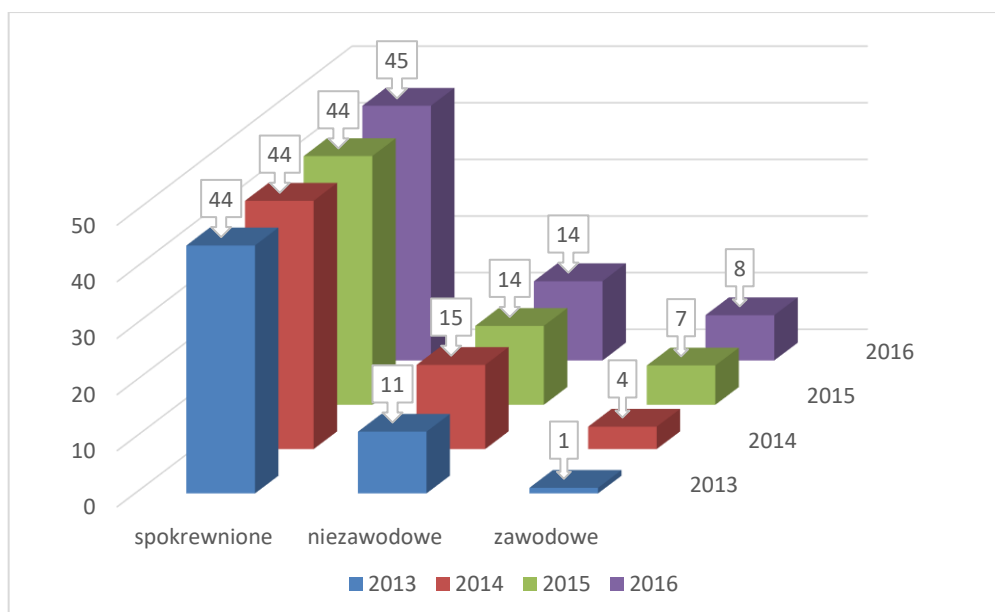
Dane zobrazowane na poniższym wykresie wskazują, że w latach 2013-2016 zdecydowaną większość rodzin zastępczych tj. ok. 69% stanowiły rodziny spokrewnione z dziećmi, ok. 25% stanowiły rodziny niezawodowe a tylko 6% rodziny zastępcze zawodowe. Analiza danych wskazuje, że liczba rodzin zastępczych oraz dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w powiecie siedleckim wzrosła. W latach 2013-2014 rodzin zastępczych spokrewnionych z dziećmi było 31, w 2015 roku liczba ta wzrosła do 33, a w 2016 roku do 34. Wzrosła również liczba rodzin zastępczych zawodowych z jednej w 2013 roku do 3 w kolejnych latach. Do grudnia 2016 r. nie funkcjonowała rodzina zastępcza zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego.

Wykres nr 3: Liczba i rodzaje rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie siedleckim w latach 2013-2016

Poniższy wykres przedstawia liczbę dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych w powiecie siedleckim. Od 2013 roku dostrzegamy zauważalny wzrost liczby rodzin zawodowych.

Wykres nr 4: Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych funkcjonujących w powiecie siedleckim w latach 2013-2016

Rodzinie zastępczej, na każde umieszczone dziecko, przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż kwota:

1. 660 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
2. 1000 zł miesięcznie – w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1. 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
2. 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
3. 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Poniższe tabele szczegółowo przedstawiają wysokości środków finansowych wydatkowanych na rodziny zastępcze w latach 2013-2016 z przeznaczeniem na:

- pokrycie kosztów utrzymania dzieci pochodzących z terenu powiatu siedleckiego,
- pokrycie kosztów utrzymania dzieci pochodzących z terenu innych powiatów,
- wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych,
- finansowania dzieci z terenu powiatu siedleckiego przebywające w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.

Tabela nr 1. Wysokość środków finansowych wydatkowanych na rodziny zastępcze w latach 2013-2016 (w zł).

	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
Na pokrycie kosztów utrzymania dzieci pochodzących z terenu powiatu siedleckiego	276.543,03	331.116,15	333.097,41	353.602,13
Na pokrycie kosztów utrzymania dzieci pochodzących z terenu innych powiatów	128.925,29	185.463,66	222.160,86	230.657,08
Wysokość środków przeznaczonych na wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych	15.108,66	52.784,55	87.598,44	97.650,72
Wysokość środków finansowych ogółem (zł)	420.576,98	569.364,36	642.856,71	681.909,93

Źródło: Dane PCPR w Siedlcach.

Tabela nr 2. Koszty finansowania dzieci z terenu powiatu siedleckiego przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w latach 2013-2016.

Lata	Koszty finansowania dzieci z terenu powiatu siedleckiego przebywające w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów (w zł)
2013	119.488,16
2014	107.742,90
2015	105.663,87
2016	182.023,23

Źródło: Dane PCPR w Siedlcach.

W 2016 roku 16 dzieci z powiatu siedleckiego przebywało w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów. Największa liczba dzieci znajduje się w rodzinach zastępczych na terenie Miasta Siedlce – 6; w powiatach: łosickim, pruszkowskim, oświęcimskim – po 2 dzieci; w powiatach: płońskim, lipskim oraz na terenie miast Warszawa i Biała Podlaska po 1 dziecku.

Dodatek wychowawczy „500+”

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. poz. 195 z późn. zm.) na każde dziecko w wieku do ukończenia 18. roku życia, umieszczone w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka oraz placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, przysługuje „dodatek wychowawczy” w wysokości 500 zł. Dodatek jest finansowany w formie dotacji celowej z budżetu państwa. Ww. ustawa weszła w życie 1 kwietnia 2016 r.

Tabela nr 3. Liczba wydanych decyzji oraz kwota wypłacona na pokrycie świadczenia 500+ dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych według stanu na dzień 31.12.2016 r.

500+	2016 rok
Liczba wydanych decyzji w tym:	59
Liczba decyzji przyznających prawo do dodatku wychowawczego	58
Liczba decyzji wygaszających prawo do dodatku wychowawczego	1
Kwota wypłacona (zł)	233.121,91

Źródło: Dane PCPR w Siedlcach.

Usamodzielnienie

Usamodzielnienie stanowi długotrwały proces wychowawczy, który wprowadza osobę usamodzielnianą, opuszczającą pieczę zastępczą do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia i integracji ze środowiskiem lokalnym. Proces usamodzielnienia rozpoczyna się na rok przed osiągnięciem pełnoletniości przez osobę usamodzielnianą i w zależności od sytuacji życiowej, może trwać najpóźniej do momentu osiągnięcia przez tę osobę 26 roku życia. Jest to czas nauki praktycznych umiejętności, takich jak: gospodarowanie budżetem domowym, wykonywanie czynności życia codziennego (zakupy, gotowanie, pranie, prasowanie), poruszanie się na rynku pracy, podejmowanie nowych ról społecznych.

Zgodnie z przepisami ustawy osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby. Opiekunem usamodzielnienia może być osoba tworząca rodzinę zastępczą, prowadząca rodzinny dom dziecka, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, osoba będąca w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej wychowawcą lub psychologiem, lub inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą i zaakceptowana przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Usamodzielnienie odbywa się w oparciu o „indywidualny program usamodzielnienia”, określający w szczególności: zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, zakres pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez podopiecznego zatrudnienia. Realizacja programu jest podstawą do przyznania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki. Osoby usamodzielniane mają także prawo do ubiegania się o pomoc pieniężną na zagospodarowanie i pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Proces usamodzielnienia ma na celu naukę umiejętności, które są niezbędne w dorosłym, samodzielnym życiu. Ważne jest wsparcie usamodzielnianego wychowanka w ukończeniu szkoły i zdobyciu wykształcenia, bądź kwalifikacji zawodowych przydatnych na rynku pracy. Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej powinno uwzględniać czynniki społeczne i kulturowe. Wychowanek może w bezpiecznych dla siebie warunkach próbować podejmować samodzielne decyzje i konsekwentnie dążyć do ich realizacji, mając jednocześnie wsparcie osób bliskich. Wychowanek będąc w procesie usamodzielnienia ma szansę spróbować zaistnieć na rynku pracy, ma możliwość odbycia rozmów z pracodawcami, negocjowania warunków zatrudnienia, nabywania umiejętności tworzenia dokumentów aplikacyjnych itp. Osoby sprawujące nad wychowankiem pieczę stymulują jego rozwój emocjonalny i społeczny.

2.3. Instytucjonalna piecza zastępcza.

W sytuacji wyczerpania możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej lub braku możliwości umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, dziecko pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej jest kierowane do instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

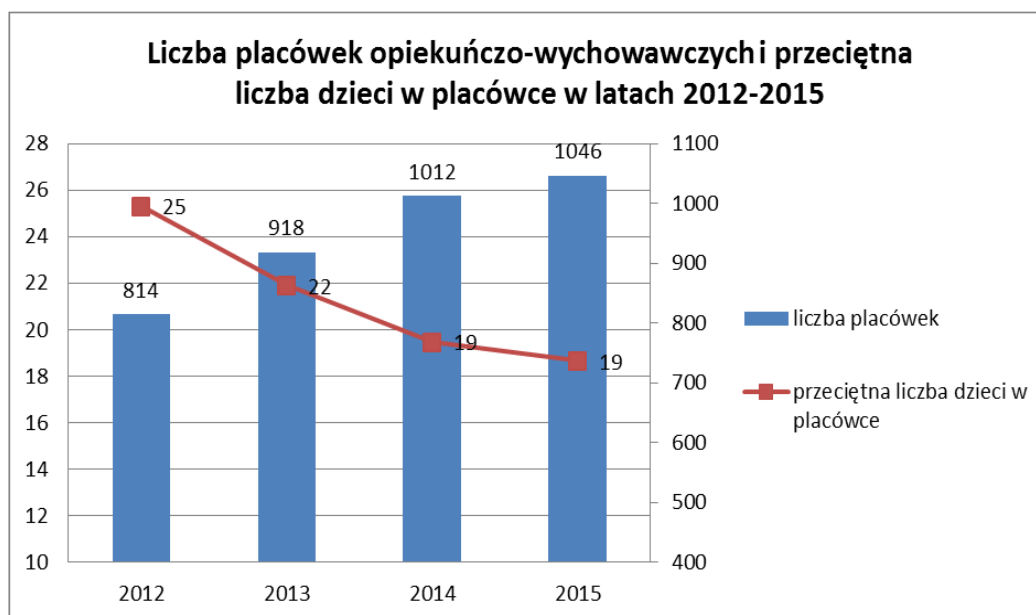
Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego działania. Nadzór nad działalnością placówek opiekuńczo-wychowawczych sprawuje wojewoda. Placówka opiekuńczo-wychowawcza, zgodnie z art. 101 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, prowadzona jest jako placówka typu:

- 1) socjalizacyjnego,
- 2) interwencyjnego,
- 3) specjalistyczno-terapeutycznego,
- 4) rodzinnego.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.) wprowadziła nowe standardy w zakresie liczby miejsc w placówkach opiekuńczo wychowawczych. W związku z powyższym, na skutek m.in. procesów dostosowywania istniejących placówek do tych przepisów, następują dosyć dynamiczne zmiany. Na dzień 31 grudnia 2015 r. działało w Polsce 1.046 placówek opiekuńczo-wychowawczych (więcej niż w 2014 r. o 34). Poszczególne placówki opiekuńczo-wychowawcze mogą realizować więcej niż jedno zadanie (za wyjątkiem placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego).

Poniższy wykres przedstawia liczbę placówek opiekuńczo-wychowawczych w odniesieniu do malejącej przeciętnej liczby dzieci w placówce w latach 2012-2015. Jest to wynik dostosowywania placówek do standardów określonych w ustawie. Duże placówki zostały podzielone na mniejsze, a także powstało wiele nowych placówek, w których liczba miejsc nie przekracza 14.

Wykres nr 5: Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych i przeciętna liczba dzieci w placówce w latach 2012-2015³

W grudniu 2014 r. w województwie mazowieckim funkcjonowało 110 placówek opiekuńczo-wychowawczych i 1 interwencyjny ośrodek preadopcyjny. W placówkach opiekuńczo-wychowawczych, które zapewniały stałą opiekę całodobową przebywało 2006 wychowanków. Najwięcej podopiecznych (64,9%) przebywało w placówkach socjalizacyjnych, a najmniej w placówkach specjalistyczno-terapeutycznych (2,0%). Najliczniejszą grupę (44,6%) tworzyli wychowankowie w wieku 14-17 lat, a najmniejszą (0,9%) osoby, które nie ukończyły 1. roku życia. Osoby powyżej 18. roku życia uczące się i pozostające nadal w placówce stanowiły 8,4%. Jedynie 2,6% wychowanków było sierotami, a 18,1% pólsierotami. Opieką w placówkach obejmowano 144 dzieci chorujące przewlekle i 194 dzieci niepełnosprawnych. W 2014 r. 546 wychowanków do 18. roku życia definitywnie opuściło placówki opiekuńczo-wychowawcze; spośród nich 39,6% powróciło do rodziny naturalnej, 17,2% znalazło opiekę w rodzinach adopcyjnych, a 14,8% umieszczono w rodzinnej pieczy zastępczej. Powodem opuszczenia placówki przez 20,9% wychowanków było przeniesienie do innych form instytucjonalnej pieczy zastępczej, co oznacza, że nadal pozostały w instytucjonalnym systemie opieki.

Wg stanu na 31 grudnia 2015 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 115 placówek opiekuńczo-wychowawczych (z tego: 60,9% stanowiły placówki typu

³ Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2015 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575).

socjalizacyjnego, 27,8% typu rodzinnego, 5,2% typu interwencyjnego, 4,3% łączące zadania placówek i 1,7% typu specjalistyczno--terapeutycznego) oraz 1 interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych, które zapewniały stałą opiekę całodobową, przebywało 1.945 wychowanków. Najwięcej wychowanków – 68,0% przebywało w placówkach socjalizacyjnych, a najmniej 2,0% w placówkach specjalistyczno-terapeutycznych. Wśród przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych najliczniejszą grupę podopiecznych (43,2%) stanowiły osoby w wieku 14–17 lat (spadek o 6,0% w odniesieniu do 2014 r.), a najmniej liczną (1,1%) dzieci poniżej 1 roku życia (wzrost o 10,5%).

Spośród wszystkich podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych 172 osoby to pełnoletni wychowankowie kontynuujący naukę i pozostający nadal w placówce (więcej o 2,4% w stosunku do 2014 r.), większość (60,5%) przebywało w placówkach socjalizacyjnych.

Na terenie powiatu siedleckiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego - Dom na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach. Placówka dysponuje 30 miejscami dla dzieci częściowo lub całkowicie pozbawionych opieki ze strony rodziny biologicznej. Zadania realizowane przez Dom na Zielonym Wzgórzu wynikają z art. 93 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*(Dz. U. 2016 poz. 575 z późn. zm.).

Ustawowymi zadaniami placówki opiekuńczo-wychowawczej są:

- zapewnianie dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych;
- realizacja przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku;
- umożliwianie kontaktów dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowił inaczej;
- podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny;
- zapewnianie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- obejmowanie dziecka działaniami terapeutycznymi;
- zapewnianie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wychowanków przebywających w Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach w latach 2013-2016 wg wieku dzieci.

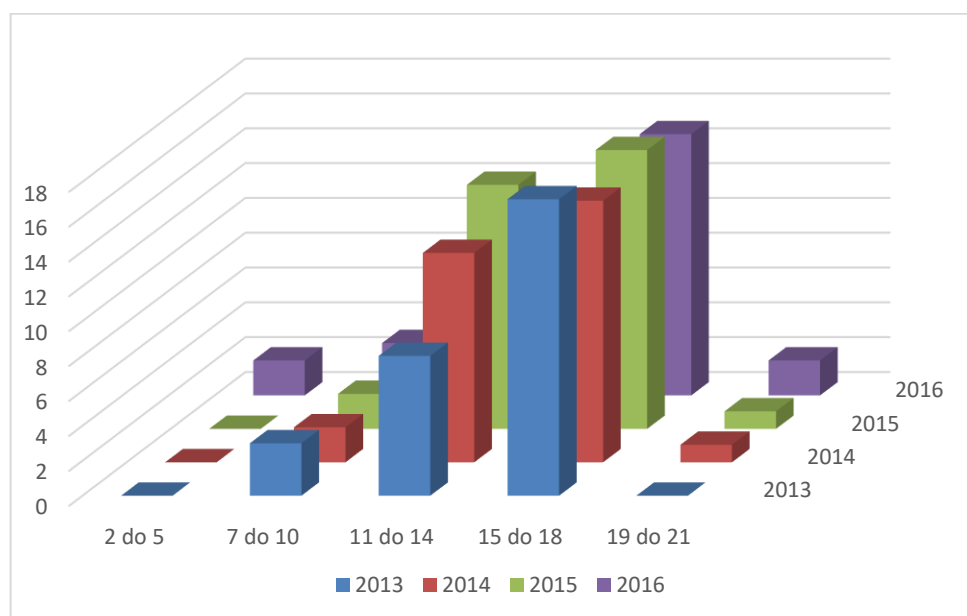
Tabela nr 4. Liczba wychowanków przebywających w Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach w latach 2013-2016 (z podziałem na wiek dzieci).

Lp.	Wiek dzieci	2013 rok Liczba dzieci	2014 rok Liczba dzieci	2015 rok Liczba dzieci	2016 rok Liczba dzieci
1.	2-5	0	0	0	2
2.	7-10	3	2	2	3
3.	11-14	8	12	14	9
4.	15-18	17	15	16	15
5.	19-21	0	1	1	2
Razem		28	30	33	31

Źródło: Dane Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach.

Graficzne zobrazowanie powyższych danych przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 6: Liczba dzieci przebywających w przebywających w Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach w latach 2013-2016 w grupach wiekowych

Źródło: Dane Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach.

Poniższa tabela przedstawia liczbę wychowanków przebywających w Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach w latach 2013-2016 wg miejsca zamieszkania dzieci przed ich umieszczeniem w placówce.

Tabela nr 5. Liczba wychowanków przebywających w Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach w latach 2013-2016 wg miejsca zamieszkania.

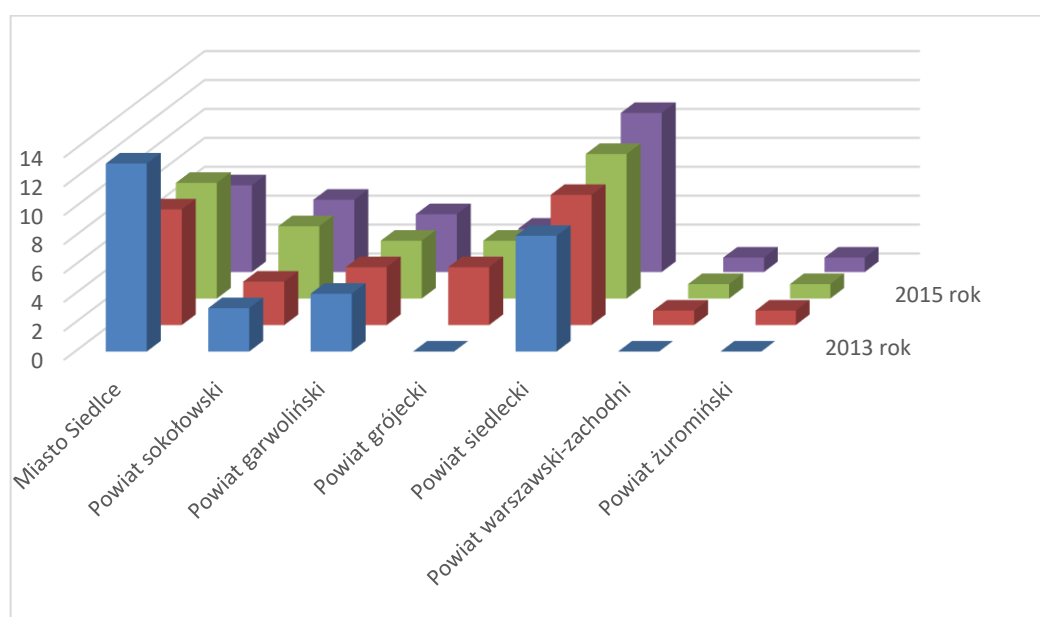
Lp.	Nazwa Powiatu	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
1.	Miasto Siedlce	13	8	8	6
2.	Powiat sokołowski	3	3	5	5
3.	Powiat garwoliński	4	4	4	4
4.	Powiat grójecki	-	4	4	3
5.	Powiat siedlecki	8	9	10	11
6.	Powiat warszawski-zachodni	-	1	1	1
7.	Powiat żuromiński	-	1	1	1
Razem :		28	30	33	31

Źródło: Dane Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach.

W latach 2013-2016 najczęściej dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej pochodziło z terenu Miasta Siedlce oraz z powiatu siedleckiego. Najmniej po jednym dziecku z terenu powiatu warszawskiego-zachodniego oraz żuromińskiego.

Graficzne zobrazowanie powyższych danych przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 7. Miejsce pochodzenia wychowanków przebywających w Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach w latach 2013-2016.

Źródło: Dane Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej

średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Tabela nr 6. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach w latach 2013-2016.

Lp.	Lata	Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach (zł)
1.	2013	4.435,96
2.	2014	5.019,18
3.	2015	5.835,65
4.	2016	5.085,14

Źródło: Dane Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach.

Tabela nr 7. Liczba dzieci z terenu powiatu siedleckiego przebywających w latach 2013-2016 w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie innych powiatów.

Lp.	Nazwa Powiatu	2013 rok	2014 rok	2015 rok	2016 rok
1.	Miasto Siedlce	8	5	4	3
2.	Powiat otwocki	1	1	1	0
3.	Powiat bialski	2	2	2	2
4.	Powiat chełmiński	1	0	0	0
5.	Powiat garwoliński	1	1	0	0
6.	Powiat miński	1	1	1	0
7.	Powiat łukowski	0	0	2	2
Razem		14	10	10	7

Źródło: Dane PCPR w Siedlcach.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje zmiany w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zakłada się odchodzenie od instytucjonalnych form pieczy zastępczej na rzecz form rodzinnych.

Przepis art. 95, ust. 3 ustawy, który wszedł w życie 1 stycznia 2012 r. określa, iż w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego można umieścić, w tym samym czasie nie więcej niż 14 dzieci (powyżej 10 roku życia, w wyjątkowych sytuacjach dzieci młodsze) oraz osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w tej placówce (nie dłużej niż do 25 roku życia jeżeli kontynuują naukę). Natomiast zgodnie z art. 230 ww. ustawy, liczba dzieci umieszczonych w placówce nie może być wyższa niż 30 w okresie przejściowym tj. od 1 stycznia 2013 r. do 1 stycznia 2021 r.

3. Cele programu i działania na lata 2017-2019.

Celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2017 – 2019 jest stworzenie warunków do skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej, który umożliwi objęcie opieką dzieci znajdujące się poza rodziną biologiczną.

Rozwój pieczy zastępczej będzie polegał na wspieraniu istniejących już rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków.

Realizacja celu Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej będzie możliwa poprzez realizację poniższych celów szczegółowych.

Cel 1: Działania na rzecz rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu siedleckiego.

Lp.	Działania
1.	Indywidualne wsparcie psychologiczne.
2.	Psychoedukacja w formie grupowej.
3.	Organizowanie spotkań w ramach grup wsparcia.
4.	Warsztaty umiejętności wychowawczych.
5.	Pomoc prawna.
6.	Wyплата świadczeń na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Cel 2: Działania na rzecz dzieci i młodzieży umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Lp.	Działania
1.	Udzielenie wsparcia specjalistycznego, w tym psychologicznego i prawnego
2.	Organizowanie i prowadzenie grup wsparcia dla pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
3.	Organizacja przedsięwzięć mających na celu integrację wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, m.in. poprzez organizację letniego wypoczynku i spotkań okolicznościowych.

Cel 3: Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Lp.	Działania
1.	Zapewnienie wychowankom pomocy prawnej i psychologicznej.
2.	Udzielanie świadczeń dla usamodzielnionych wychowanków.

Cel 4: Działania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Lp.	Działania
1.	Objęcie rodzin zastępczych opieką koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
2.	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
3.	Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.
4.	Tworzenie i modyfikowanie planów pomocy dziecku umieszczonemu w rodzinie zastępczej.
5.	Dokonywanie ocen rodzin zastępczych.
6.	Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną.
7.	Podejmowanie działań mających na celu pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych.

Cel 5: Działania instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lp.	Działania
1.	Podejmowanie działań mających na celu dostosowanie Domu na Zielonym Wzgórzu do standardów wynikających z art. 95 ust. 3 ustawy.
2.	Poprawa warunków bytowych w placówce.
3.	Podniesienie poziomu edukacyjnego wychowanków.
4.	Profilaktyka uzależnień i zachowań agresywnych.
5.	Działania przygotowujące do usamodzielniania.

6.	Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną.
7.	Podtrzymywanie i wzmacniania więzi z rodzinami biologicznymi.
8.	Doskonalenie zawodowe pracowników placówki pracujących bezpośrednio z dzieckiem.

4. Środowiska rodzinne zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

Zadania gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej. W celu dokonania analizy zagrożeń rodzin biologicznych zestawiono dane pozyskane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu.

Poniższa tabela określa liczbę rodzin niewypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz liczbę dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej w latach 2013-2016.

Tabela nr 8. Liczba rodzin nie wypełniających właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej z terenu powiatu siedleckiego w latach 2013-2016 r.

Lp.	Gmina	Liczba rodzin, które nie wypełniają właściwie funkcji opiekuńczo-wychowawczych				Liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej			
		2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
1.	Domanice	8	10	10	10	3	5	5	3
2.	Korczew	5	5	5	5	1	1	1	1
3.	Kotuń	145	134	147	133	306	242	203	246
4.	Mokobody	9	9	9	9	0	0	0	0
5.	Mordy	14	14	14	12	42	42	42	11
6.	Paprotnia	5	5	5	5	1	1	1	1
7.	Przesmyki	9	9	12	12	19	19	25	25
8.	Siedlce	14	14	14	18	6	6	6	8
9.	Skórzec	30	30	30	30	0	0	0	0

10.	Suchożebry	2	2	2	2	3	3	3	3
11.	Wiśniew	10	10	10	9	3	3	3	3
12.	Wodynie	12	12	12	13	7	7	7	4
13.	Zbuczyn	6	6	6	6	16	16	16	16
RAZEM:		269	260	276	264	407	345	312	321

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu siedleckiego.

Liczba rodzin niewłaściwie wypełniających funkcje opiekuńczo-wychowawcze w powiecie siedleckim w latach 2013-2016 utrzymywała się na podobnym poziomie. Najwięcej środowisk rodzinnych przejawiających trudności w wypełnianiu swoich funkcji wykazał Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kotuniu, najmniej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchożebkach. Na przełomie lat 2013-2016 spadła liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w rodzinnej pieczy zastępczej z 407 w 2013 roku do 321 w 2016 roku.

Jako główne przyczyny zagrożeń do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej ośrodki pomocy społecznej wskazały:

- niewydolność wychowawczą rodziców biologicznych,
- uzależnienia, w szczególności problem alkoholowy,
- przemoc w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- pobyt za granicą, co najmniej jednego z rodziców,
- niepełnosprawność,
- niedojrzałość emocjonalna rodziców.

Poniższa tabela zawiera dane uzyskane z Sądu Rejonowego w Siedlcach III Wydział Rodzinny i Nieletnich dotyczące liczby dzieci umieszczonych w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej z terenu Powiatu Siedleckiego w latach 2013-2016.

Tabela nr 9. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2013-2016.

Rok	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej
2013	9	4
2014	4	3
2015	7	2
2016	10	3

Źródło: Dane Sądu Rejonowego w Siedlcach III Wydział Rodzinny i Nieletnich.

5. Limit rodzin zastępczych zawodowych.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej: „z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodzinny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej”.

Wskazane w poniższej tabeli limity rodzin zastępczych uwzględniają faktyczne potrzeby powiatu wynikające z rozeznania dokonanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W związku z powyższym planuje się, że w latach 2017-2019 powstanie 5 nowych rodzin zastępczych zawodowych.

Tabela nr 10. Limit rodzin zastępczych zawodowych w powiecie siedleckim na lata 2017-2019.

Rok	Liczba planowanych rodzin zastępczych zawodowych
2017	2
2018	1
2019	2

6. Źródła finansowania programu.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2017-2019 finansowany będzie ze środków finansowych pochodzących z budżetu:

1. Samorządu województwa mazowieckiego.
2. Samorządu powiatu siedleckiego.
3. Samorządów gmin powiatu siedleckiego.
4. Administracji rządowej (Ministerstwo, Wojewoda).
5. Organizacji pozarządowych.
6. Innych.

7. Realizatorzy programu.

Realizatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2017-2019 będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach. Realizator Programu współpracuje z:

1. Zarządem Powiatu w Siedlcach.
2. Rodzinami zastępczymi.
3. Ośrodkami pomocy społecznej.
4. Placówkami opiekuńczo – wychowawczymi.
5. Sądem.
6. Placówkami oświatowymi.
7. Służbą zdrowia.
8. Organizacjami pozarządowymi.
9. Innymi działającymi na rzecz rodziny.

8. Sposób monitorowania programu.

Koordynatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy zastępczej w powiecie siedleckim na lata 2017-2019 będzie Wydział Spraw Społecznych w Starostwie Powiatowym w Siedlcach pod nadzorem Zarządu Powiatu w Siedlcach.

Program będzie poddawany systematycznej ocenie pod kątem stopnia wdrażania poszczególnych celów i działań. Ewaluacja i monitoring będą przeprowadzane corocznie w formie informacji z realizacji programu, która stanowić będzie integralną część sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach oraz Domu na Zielonym Wzgórzu w Kisielanach przedstawianego Radzie Powiatu w Siedlcach.

W przypadku nierealizowania zamierzonych celów oraz nieosiągnięcia zakładanych rezultatów, w sprawozdaniu określone zostaną powody zaistniałej sytuacji oraz propozycje działań zaradczych.

Program ma charakter otwarty i będzie mógł ulegać modyfikacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

Spis treści

1. Wstęp.....	2
2. Struktura i formy pieczy zastępczej.....	3
2.1. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie powiatu siedleckiego w latach 2013-2016.....	4
2.2. Rodzinna piecza zastępcza.	5
Dodatek wychowawczy „500+”	13
Usamodzielnienie	13
2.3. Instytucjonalna piecza zastępcza.	15
3. Cele programu i działania na lata 2017-2019.....	22
Cel 1: Działania na rzecz rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu siedleckiego.....	22
Cel 2: Działania na rzecz dzieci i młodzieży umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.	23
Cel 3: Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.	23
Cel 4: Działania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.....	24
Cel 5: Działania instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	24
4. Środowiska rodzinne zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.....	25
5. Limit rodzin zastępczych zawodowych.....	28
6. Źródła finansowania programu.....	28
7. Realizatorzy programu.....	29
8. Sposób monitorowania programu.....	29
Spis treści.....	30